

PADĚLKY ŠIKOVNÉHO POŠTMISTRA

V posledních třech číslech časopisu Merkur byly zveřejněny články dr. Miloslava Vostatka o naší Polní poště v Rusku 1918 – 1920. Čtení pro laika jistě poutavé a i fakticky přínosné zejména v pasážích popisující život vojáků polní pošty a její fungování, ale bohužel též s určitými omyly a nepřesnostmi. Jde např. o některé údaje o vzniku a používání známek polní pošty, poštovních razítek, ale i o některé vyobrazené celistvosti, které nejsou autentickými dobovými doklady a mohou proto uvést sběratele v omyl (viz např. č. 2/2003, obr. 2). Rád bych proto tyto články doplnil a upřesnil.

Na tomto místě je třeba uvést, že nepřesnosti byly způsobeny hlavně výběrem zdroje informací, z něhož autor článků čerpal. Tímto zdrojem není nikdo jiný než bývalý náčelník naší Polní pošty v Rusku Antonín Novotný, tedy osoba zdánlivě nejpovolanější. Novotný byl totiž člověkem, který před 85 roky dokázal zorganizovat Čs. polní poštu ve velmi těžkých podmínkách na Sibiři a během krátké doby z ní udělat prvotřídní organizaci, která působila na území nekolidující větším, než je naše republika. Služeb této PP využívaly nejen naše jednotky, ale i ruské obyvatelstvo a příslušníci ostatních spojeneckých vojsk.

Právě Novotný mohl mít a jistě i měl (jak se domnívaly celé generace filatelistů včetně autora seriálu) nejlepší přehled o fungování této pošty a své zkušenosti shrnul v roce 1923 v brožurce „Polní pošta československých a spojeneckých vojsk na Rusi a její pošt. známky“. Tento předpoklad je však naneštěstí pravdivý jen částečně. V nevelké knížce, která se nadlouho stala jedinou publikací o PP, je totiž na jedné straně mnoho faktických a zajímavých informací o polní poště, ale současně už i celá řada nepřesností, tehdy snad ještě převážně neúmyslných, v pozdějších letech však dále doplňovaných o různé výmysly a dezinformace, které celou

problematiku naší polní pošty v Rusku jen zkomplikovaly. Jak se to mohlo stát?

Pozadí je až trapně jednoduché a pro nás sběratele ne zrovna potěšující. Po návratu do vlasti, kde se mu dostalo zaslouženého uznání, se totiž Antonín Novotný, který nikdy nebyl filatelistou, změnil v obchodníka se známkami. Z různých stran se na něho obraceli obchodníci i sběratelé, kteří chtěli obstarat poštovní známky a později i celistvosti s razítky naší PP. Obchodníci v té době žádné sklady známek ani celistvostí neměli, sběratelé je hledali především u legionářů, kteří se vraceli domů. Novotný, když mu došly malé zásoby známek přivezených z Ruska, chtěl možná zpočátku (a v dobrém úmyslu) jen vyhovět poptávce, brzy si ale uvědomil, jak výnosné obchody by mohl v tomto oboru udělat. Spojil se tedy s Rösslerem-Ořovským, který měl ve výrobě filatelistických „zajímavostí“ již velké zkušenosti, a v roce 1922 společně objednali dodatečný tisk známek – Lvíčků – z původního razidla, tzv. III. náklad (obrázky 1–3). Dotištěné známky pak opatřovali nejrozličnějšími přetisky v různých barvách, variantách, odchylkách apod.

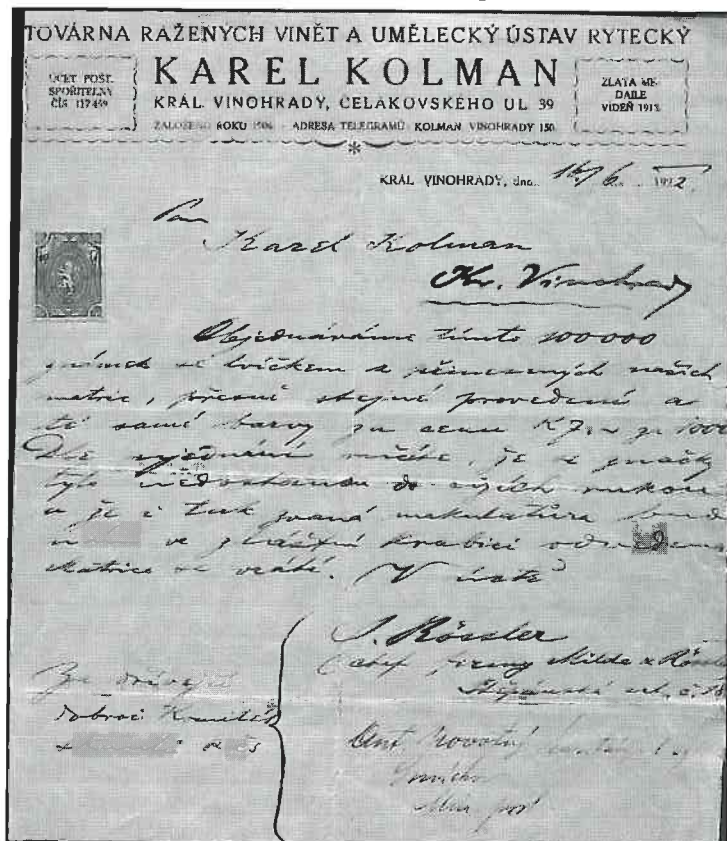
Kromě těchto známek začali souběžně vyrábět s pomocí původních a později i padělaných razítek také celistvosti frankované převážně známkami Siluety se zoubkováním

13¼ a známkami Lvíček, I. – III. vydání (obrázky 4, 5 a 6).

Zatímco známky Lvíček III. nákladu by snad ještě bylo možné při maximální dobré vůli označit za privátní novotisky*, další zmíněné aktivity této dvojice nelze hodnotit už ani takto. Filatelistické publikace obvykle výsledky jejich činnosti popisují decentně jako maché, dodatečné, komerční či suvenýrové výrobky, zkusmé tisky apod., stačí však porovnání se známkami a celistvostmi jakékoliv jiné čs. známkové emise, abychom pochopili, že mnohem přesnější je jiné označení – padělky ke škodě sběratelů.

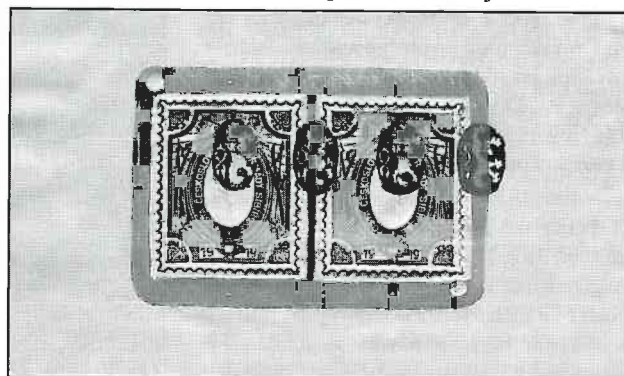
Ing. Šula, na svou dobu velmi schopný filatelistický odborník, jejich machinace brzy odhalil a zveřejnil ve filatelistickém tisku. Obě strany pak vedly velmi ostrou polemiku na stránkách Českého filatelisty. Je nutno říci, že A. Novotný (v té době vysoký státní úředník) v nich nikdy nevystupoval přímo, ale své postoje prezentoval jen prostřednictvím třetích osob, např. přes MUDr. Mlčocha či Ořovského. Po smrti ing. Šuly v roce 1927 však zde již nebyl nikdo, kdo by se jednostranným dezinformacím A. Novotného

* Použito bylo původní razidlo, ale objednávkou neucínil oprávněný vydavatel, tj. čs. pošta nebo dobročinný komitét, který objednal původní náklad, nýbrž dva soukromníci.

Obr. 1 (vlevo): Originál objednávky na známky Lvíček (tzv. III. náklad). Tyto známky snad lze ještě označit jako privátní novotisky p. Novotného a Ořovského. Různé jejich další úpravy (přetisky, varianty, odchylky atd.) jsou ale už čistě komerčními výrobky, lépe řečeno padělkami ke škodě sběratelů.

Obr. 2: Ukázky tzv. „zkusmých tisků“ na známkách Lvíček III. nákladu. Přetisky 1920 jsou převrácené a v různých barvách. Podobné „vzácnosti“ byly tehdy nabízeny v obchodech za 100 – 150 Kč za kus, zatímco pravá série stála jen 90 Kč.

Obr. 3: Jedna z řady variant dodatečně zhotovených „zkusmých tisků“.